

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Dumineo'a, Fôies, candu concedu ajutôriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v. s. Tieri esterne 16 fl. v. s. pe unu anu sêu 40 doidiocari, or 3 galbini mon. sunatôria. Se pranumera la postela c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari sêu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicara. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 34.

Brasiovu, 13/1 Maiu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Scólele autonóme.

II. Ce s'a intemplatu in diece ani?

Din cele deduse in articulu de mainainte ar' urma la prim'a vedere, cá si cum noi ne-amu fi intielesu pe deplinu, in termini si in principiu, prin urmare ca nu ar mai incapea locu de disputa. Lucuru inse sta cu totulu altmintrea. Autonomi'a e numai unu pretestu (stématu), monopolulu este cuventu fermecatoru, care inse ascunde in sine unu principiu destructivu, care ametiesce in dilele nóstre capetele multora si impedece póte dóra si fara voi'a aparatoriloru lui orice progresu mai imbucuratoru in institutiunea tinerimii, mai alesu inse acelei romanesci tocma si in directiune nationala si confesionala, pe care credu ei ca o au dinaintea ochiloru. Nu temerea de stirbirea autonomiei, ci pretensiunea obstinata, cá orice scóle, de orice specialitate, fundate de ori si cine, cu orice sacrificii, se devina ipso facto sub exclusiv'a regulare, administrare si conducere colo a besericei, dinóce a statului, este aceea, pe care noi ne simtimu in consciinti'a nóstra indatorati a o combate.

Pentruca se nu créda cineva, ca amu affa placere cá se ametimu capetele omeniloru cu nesce teorii raticate, dati se trecemu mai antaiu, de si cam in fuga, preste istori'a scóloru nóstre din cei 14 ani din urma, din care se se cunósca mai limpede aolee urmari triste ale frecariloru si lupteloru cate au decursu intre statu si beserica sêu respeptive beserice anume aici in Ardélu dela a. 1850 incóce cu privire mai anumitu la infintiarea de scóle elementare.

Din aceleasi se va cunósce totuodata, ca tóte mesurile cate s'au luatu pana acum si tóte incercarile de a merge regimulu si besericele pe aceeasi cale au fostu in partea loru cea mai mare desierte, ceea ce a si trebuitu se fia asié, pentruca ele era semi mesure.

Indata dupa total'a incetare a resboiului civilu din an. 1849 noulu gubernatorulu civilu si militaru br. Ludw. Wohlgemuth tramisu pre la Septembre in Transilvani'a intre alte instructiuni secrete si nesecrete luase si un'a privitóra la redesciderea scóloru si infintiarea de scóle mai alesu elementare catu se póte mai multe anume pentru romani. Spre an. 1850 veni in tíera si unu comisariu ministerialu insarcinatu numai cu afacerile scolastice din Ardélu*). Instructiunea acelu comisariu suná asié: „Scólele comunale se se regulese in cointielegere cu episcopii fi cu consistoriele, caroru se le descopere, cumca regimulu privesce institutiunea poporului cá o tréba comuna a statului si a besericei, precum si aceea, ca regimulu este aplecatu a concede, cá episcopii si consistoriele, care se voru ocupa cu iubire si caldura de trebile scolastice, se aiba a se amesteca la conducerea trebiloru scolastice inca si acolo, pre unde pana acum nu s'au bucuratu de dreptulu acesta; eara apoi cea mai deaprópe grija se fia pentru scólele comunale romanesci.“

Totu cu acésta ocaziune regimulu mai statori cu privire la scólele comunale (Volksschulen) urmatórele principia: „Trebile din laintru ale acoloru scóle, ear' anume institutiunea si disciplin'a se remana in competinti'a sêu cerculu de activitate alu inspectoratelor besericesci, adica alu parochiloru cá directori locali, ai protopopiloru ca inspectori de cercuri sêu districte si alu ordinariatelor cá auctoritati scolastice diecesane, care organe sunt chiamate a duce la indeplinire instructiunile respeptive legale. De alta parte grija pentru intocmirea din afara si pentru recerintiele materiale privitóre la scólele comunale remane pre lunga auctoritatile politice. Ci auctoritatile eclesiastice si politice trebue se se ajute unele pe altele si se lucre totudeaun'a in cointielegere. Gubernulu tierii are a supra veghia totulu; eara ceea ce

trece preste competinti'a lui, se astépta dela ministeriulu de cultu si instructiune; eara dela acesta este recursu la Maiestatea S'a etc. etc.“

Acésta instructiune a potutu esi din cugetu si cu scopu inca pre atatu de curatu; totusi ea coprindea in sine si simburile desbinarii si alu paralisiiei. Dreptu ca in urmare acestoru mesure noua si la parere fórtz poteróse caus'a invatiamentului deoamdata luá óresicare sboru; nou numitii consiliari scolastici (Schulrãthe) pasira cu mare caldura spre implinirea chiamarii loru; mai multi functionari publici, intre carii cativa romani ómeni tineri inspirati pe atunci de dorulu de a náinta cultur'a poporului, cativa protopopi cunoscatori de pusetiunea loru, cum si unii preoti mai luminati, facura anume pentru scólele romanesci in vreo doi trei ani atata, catu mai nainte nu s'au facutu in doua dieci de ani. Mai multe case noua de scóle cladite din materialu tare au esitu cá din pamentu, multe comune s'au indatoratu cu bucuria a face si asecura dascaliloru plati bunicele.

Ce se vedi inse! indata dela 1851 se desteptá in ordinariate o rivalitate cumplita si pre la unele se statori cá macesima, cumca dreptulu de a se ocupa cu educatiunea si institutiunea tinerimii ar fi unu dreptu inascutu besericeloru si cleruriloru, prin urmare ca acestea n'aru potea suferi intrebile scóloru nici unu felu de amestecu alu auctoritatiloru politice. De aci incolo se fiti vediutu cum sbura prin tíera feluri de contra mandate, prin care se paralisa orice activitate nu numai a functionariloru politici, ci totuodata si a comunelor si déca voiti — tocma si a cleruriloru. Acésta nici ea se potea altumintrea: conflictulu de cea mai periculósa natura se escase de a dreptulu intre statu si intre beserica; toti ceilalti factori era numai unelte subordináte ale acestoru doua poteri infricosiate. Din aceea di scólele si anume cele romanesci apuocara mersulu racului; cele mai desperate incordaturi anume ale unoru consiliari abia le mai potea impinge nainte, eara altii din ei nici ca 'si mai batura mintea cá se nóte contra torrentem. Mai multe scóle noua recadiura in ruine, eara altele se detera cu chiria sêu de carciune, sêu de locuintie la gendarmi si la finanti. Functionarii politici isi retrasesera man'a, eara protopopii si preotii tocma si cei mai zelosi nu au fostu in stare de a mai indupleca pre poporu la sacrificiu de buna voia. Altii earasi trebuia se se póte dupa poruncile pe care le priimia.

Imi aducu aminte ca un'a din acelea porta curiós'a data: „Nro Consist. O 185. s. c. l.“ Acum inse multi din protopopi spunea in gur'a mare, precum unii o mai spunu si astadi tocma si prin foile publice, ca ei fara ajutoriulu auctoritatiloru mirenesci nu potu náinta trebile scolastice, din cauza ca prejudetiele: nauci'a ai reinti'a ómeniloru li se lungesce in drumu pe totu pasulu. — Unele ordinariate isi mai trasera sam'a si incepura a suferi, cá incai consiliarii de invatiamentu se ia o mai deoprópe iniuriintia asupra scóloru. Cu tóte acestea lucrulu mergea fórtz greu; se parea ca de pitiórele acoloru ce se ocupá cu afacerile scolastice sunt legate nesce greutate mari de plumbu. Unu velu misteriosu acoperia tóte lucrarile loru.

In acea stare a lucrariloru eata ca se publica concordatulu din 23 Dec. 1855 cá lege de statu. Din acelu momentu articuli V VI VII VIII sunatori despre educatiunea si institutiunea tinerimii estolice se luara de regula conducátore pentru tóte confesiunile, pentruca tóte avura totu dreptulu a dice: Si hoc tibi Augustine, cur non et mihi. De atunci inainte auctoritatile politice se amestecara si mai pucinu la trebile scolastice. Cu tóte acestea la romanii gr. orientáli in cativa ani se infintiara un'a cu alt'apreste patru sute scóle. Norocirea loru fu, ca intre ordinariatu si intre consiliariulu Dr. P. Vasiciu a domnitú mai multi ani o buna intielegere. Din contra la gr. catolici tóte mergea pe dosu. Consiliariulu L. Dorgo stramutatu la alta functiune, scólele loru concrediute unui referinte romanu catoliceu, care 'si pusese 'n oapu a germanisa Blasifulu cu ori ce pretiu, precum se

*) Heufler.

vede curatu din actele respective pastrate chiaru fara voi'a unoru ómeni, imparechiatu mai tardiu cu blasienii, de alta parte ocupatu de ajunsu cu afacerile scolastice rom. catolice, parasi trebile scóloru romanesci gr. unite intru atatu, in catu de es. in an. 1858, déca nu me insielu, tóte actele scolastice romanesci terminate de elu au fostu cinci la numeru! Apoi se te mai miri ca in cei diece ani la gr. catolici s'a facutu atatu de pucinu!

Inse romaniloru nu le ajungea numai cu unu blastamu, ci ei trebuia se mai traga inca si de altele. Frezarile confessionale dintre ei nu incetare in acei diece ani nici pe 24 de óre; acusatunile si denunciatiunile reciproce coperia mesele guberneloru si ale ministeriului multu mai tare de catu in dilele Mariei Terenei; nici domnitorulu nu avea odihna de ei. Se portá inse resboiu si cu ceroulare, pastorale, enciclice si cu catechisme de man'a noua. Avemu acte la mana, in care ei se numia unii pe altii lupi rapitori, maiestrii ai satanei si alte mai multe complimente amoróse in acésta maniera. Acestea frecari religioase au avutu cea mai funesta inriurintia asupra scóloru, ér' urmele loru se mai cunoscú pana in diu'a de astadi. Inse si asié numit'a intielegintia, carea mai nainte se scóia naltia preste certele din véculu de midilocu, venise in pusetiunile de a se desbina cu totul, a se face si ea de bajocur'a lumii. (Va urmá.)

Brasiovu 12 Maiu n. In cursulu acestei septemani se portá din casa 'n casa unu cerculariu alu magistratului tiparitu in tóte trei limbele patriei, prin carele toti aceia carii inca n'au platitu contributiunea (birulu darea) statului pe cele trei luni dintai, adica Ianuaru, Fauru si Martiu, sunt provocati a o numera neaparatu sub amerintiare de executiune, pentruoa restantiele nu mai sunt suferite. De alta parte ni se spune, ca atatu la directiunile finantiale, catu si la alte auctoritati ale statului au venitu porunoi categorice, cá din tóte spesele curente ale anului se se faca economia séu pastrare celu mai pucinu de 10%, pentrucá asié se se copere si prin acésta cunoscutulu deficit prevediutu in cas'a deputatiloru imperiului. —

— (Tarif'a cea noua de vama si tractatulu de comerci cu Germani'a) sunt amendoua de o natura, pentrucá se produca schimbari si prefaceri cu totul neprevedute in iudustri'a, in comerciulu si in agricultur'a toturor tieriloru monarchiei austriace. Tocma pentru aceea noi nu potemu recomanda de ajunsu respectiviloru interesati la acelea doua proiepte, cá se le urmarésca cu tóta luarea aminte si se créda, ca ele sunt de cea mai mare insemnatate nu numai cumpanite din punctu-de-vedere alu economiei de statu, séu cum se mai dice, alu economiei nationale, ci si din celu din urma este: desfiintiarca oricaroru vami dintre monarchi'a austriacu si dintre Germani'a intréga cu Prusi'a totu asié, catu dela Hamburg, Bréma, Lübeck, Danzig etc. pana la Turnurosiu, Branu, Temisiu, Buseu, Oitusu etc. se nu mai platesci nicairi nici o vama; eara tarif'a de acum depusa pe més'a senatului imperialu cu vamile parte scadiute parte desfiintiate cu totul este de a se privi numai cá pregatire pentru o reuniune totala.

Industriarii cei mari, adica fabricantii si cultivatorii mineiloru de feru, plumbu etc. sunt cu totul in contra reuniunii si chiaru in contra scaderii mai multoru posturi de vama. Din contra proprietarii de pamentu carii astépta cá produsele loru de tóta plas'a se afe piatie multu mai largi si pretiuri multu mai bune, sunt atatu in tierile germauo-slave de preste Lait'a, catu si in Ungari'a cu totu adinsulu pentru noulu tractatu si nou'a tarifa, dupa care pentru cele mai multe produse de agricultura, precum vite, cerealii, vinuri, lemnanii s. o. l. nu s'ar plati nici unu felu de vama; eara de alta parte manufacturele si fabricatele s'ar mai eftini, eara cercularea de bani ar' fi precum se crede, multu mai mare decatu este ea pana acum. Aici insemnamu cá de exemplu, ca tocma si dupa tarif'a cea din 1853 ce se afla in fiintia pana in anulu acesta, in an. 1861 din tierile austriace au esitu produse de ale agriculturii de 34 miliónu fl. v. a. Din contra au intratu de airea numai de 9,851.784 fl. v. a. Prin urmare tierile austriace nu se potu teme, ca desfiintanduse vam'a, le voru veni din Germani'a vite si produse crude mai eftine decatu le au ele. Nu e inse indoiéla, ca unele ramuri de industria voru suferi fórte greu.

Intr'aceea la acésta materia vomu fi siliti a ne re'ntórce si inca pre largu, atatu din punctu de vedere alu imperiului intregu, catu si din alu Transilvaniei in specie.

— A esitu de curendu de sub presa si se póte procura dela tipografi'a S. Filtsch in Sibiu: „Instru'ctiune pen-

tru tienera in evidintia a provisorului de darea dupa pamentu.“ Pretiulu, cu computarea espedarii prin posta, 60 cr. v. a. Acést'a instructiune, carea pentru reptificarea posesiunei de pamentu, a devenitu astadi pretutinde multu-trebuintiósá, e tiparita in tóte 3 limbile patriei si e prevediuta cu formulariele necesarie. Doritorii sunt poftiti a tramite inóce franco cate 60 crucei de esemplaru si de aici li se voru espedá apoi esemplarele éراسi franco sub legatura cu tóta acurateti'a.

— Ne aflamu in placutá pusetiune a mai anunciá, ca se escrie **Concursu** pentru ultimii doi profesori cu cari se complinesce gimnasiulu de aici: „Cu inceputulu anului scolasticu 1865/6 venitoriu, avendu a se adauge la cele sietepté clase gimnasiali, deja infiintiate in gimnasiulu romanu de religiuena ortodocsa orientala, si clasa a VIII si cea din urma spre complinirea intréga a gimnasiului, se deschide cu acést'a concursu inca pentru doi profesori, fiacare cu salariu anualu de cate 800 fl. v. a.

Dela concurenti se cere cá se documentese:

1. Prin atestatu de botesu, ca este romanu de natiune, si crestinu gr. orientala de religiuena.
2. Prin atestatu de maturitate, ca a finitu studiele gimnasiale dupre sistem'a prescria de proiectulu de organizarea gimnasiiloru Austriei din 1849.
3. Prin atestatu academicu, ca a finitu facultatea filosofica in vreo universitate órecare.
4. Prin atestatu de conduita dela directoria politica locale, ca aceea i este nereprobavara.

Se voru preferi inse, cari pe lunga acestea voru documenta:

- a) ca au maturisatu cu eminentia;
- b) ca au facutu si colloquie din obiectele de scientia, pentru care lu arata indicele ca s'a inorsisu.

Tóte acestea documente concurentele le va tramite celu multu pana la 15. Augustu 1865 s. v. adresandule francoate catra suscrisá Eforia. Brasiovu 24 Aprile 1865, dela Efori'a scóloru contrale romane de legea greco-orientala.

— Astadi demanétia in 1/13 Maiu sosi aicia Inaltimea S'a archiducele Wilhelm si oculandu cetatea se si departá.

Esc. S'a D. gubernatoru, L. M. C. c. Crenneville a calatoritu in 6 ale lunei curg. la scaldele din Gastein. Se crede aici, ca in. r. gov. se va stramutá in scurtu cu totul in Sibiu.

Cons. gub. Friedericu Thiemann primi titululu si caracterulu de cons. de curte.

— Renumitulul literatoru si profesoru Johann Carl Schuler repausá in 16 Maiu. —

AUSTRIA INFERIORA. Vien'a. Mai. S'a imperatulu dimpreuna cu famili'a s'a mutatu in resiedinti'a de véra dela Schönbrunn.

In 7 primi min. de statu cav. de Schmerling conducerea suprema a academiei teresiane cá denumitu curatoru alu acestui institutu, redicatu de Maria Theresia pentru a scresce barbati de statu in spiritulu elementului austriacu. —

Dela sen. imp. Sunt 6 luni de dile, decandu se ocupa cas'a deputatiloru sen. imp. cu defigerea legii financiale si abia in 8 Maiu esi la capetu cu ea. Comisiunea financiala ajutata de opusatiunea economica a casei a reesitu chiar' si la bugetulu min. de resbelu si de marina cu o reducere insemnata si in siedinti'a acést'a, care in seri'a siedintieloru sesiunii e a 58-a, s'a si primitu si finitu legea finantiala pe 1865 si anumitu tóte spesele imperiului s'au fipsatu cu sum'a 522,045.860 fl. v. a., ér' venitululu intregu alu statului austriacu se preliminaru cu 514,905.553 fl. priu urmare cu tóte reducerile facute si primite de casa la diversele etaturi, totu a mai remasu unu deficitu de 7,140.407 fl. v. a. cari se voru acoperi prin o lege speciala. Priminduse legea financiala si in a 3-a cetire in 8, se si fini siedinti'a. O lupta infricosiata se luptá in sied. din 6 Maiu intre opusatiune si reprezentantii min. de resbelu, dar' cu tóte ca min. de resbelu a anunciatu casei, cumca voi'a oea determinata a supremului capu de resbelu, a Mai. S'ale, e a se face o reductiune in bugetulu militar, defipta de min. cu 11,000.000, totusi se primi reducerea comisiunii cu 15,785.000 si cu imultirea acoperirii de 1,366 mil, suie reducerea votata de casa la bugetulu militariu la 17,151.000; ad. regim. pretindea in bugetu 105,767.772 fl. cá spese, si 9,066.227 fl. dá acoperire. Se cerea dar' unu adausu din financiele imperiului de 96,701.545 fl. Comisiunea fin. inse resolvi cu totul numai o suma de 88,982.772 si acoperirea o a suitu la 10,432.227 fl., prin urmare adausu din financi'a imperiului resolvi numai 79,550.545 fl. v. a. Resultatulu luptei cu reducerile si la bugetulu militariu a si mai

turburatu sperantiele, ce se nutriá pentru restabilirea invoirii regimului cu cas'a deputatiloru; si diurnalele libere simtiescu fiori, oa in urma conflictulu totu va deveni criticu, ér' diurnalele ministeriale d. e. „Botschafter“ si „Oester. Ztg.“ speréssa, ca se mai afla inca si alti factori ai legislatiunii, cari voru trage dauga peste incordarile comisiunii financiale, mai amenintiandu, ca altumintrelea min. constitutionalu (Schmerling) superatu s'ar' retrage. Pusatiunea ministriloru inse nu se vede asia alunecóssa, incatu se pórté mare frioa de furtuni constitutionali, ce ar' poté amenintiá pe ministeriu. — Statulu judecatoriloru din Vien'a inca protestá in contra ataceriloru, fulgerate in contra lui in casa deput. de catra Dr. Schindler, care protestu se si oiti in siedinti'a casei, fora a i se recunósce vreo putere facia cu imunitatea oratoriloru, impregiurare, care inca sprijinesce tienerea regimului si fora maioritáte in casa. —

Drumul de feru. Vien'a 12 Maiu. Art. 1 alu proiect. de lege pentru calea de feru transilvana s'a primitu mai cu unanimitate dupa propunerea comitetului, asia: „ca regimulu se impoteresce a pone in lucrare cladirea unei cali ferate de locomotivu — incopciate cu calea ferata Tisana — dela Aradu preste Vintiu inf. la Belgradu, astfelin, cá séu se predé acésta cladire unui intreprindiatoriu nemediatu, si pe calea creditulu se midiolocéssa banii receruti, celu multu 13,500.000 fl. m. a., séu se dè concessiune pentru cladirea si manarea acéstei cali ferate.“

Cronica esterna.

FRANCIA. Algeri'a 5 Maiu. Imperatulu Napoleonu emise o proclamatieune catra locuitorii din Algeri'a Africeii in acestu intielesu: „Eu vinu, cá se studiesu si se cunoscú interesele vóstre, se ve sprijinescu incordarile vóstre si se ve incredintiesu de cea mai inalta a mea protectiune. De multu ve luptati voi cu energia in contra la dóua pedeci infricosiate: In contra nepotrivirei naturei si in contra unui poporu bataiosu si resbelicu. Inse de aici in colo ve astépta dile mai bune; societati anumite voru desvoltá bogatiile pamentului. Arabii tienuti in frenu, luminanduse despre intentiunile nóstre cele binevoitórie, nu voru mai puté turburá pacea vóstra. A veti incredere in viitoriu. Iubiti tiér'a, care o cultivati, cá pe una patria nóua si tractati cu Arabii, cá cu patriotii vostri. Noi trebuie se fimu dictatorii, pestruoa suntemu mai civilisati, trebuie se fimu marianimosi, pestruoa suntemu cei mai tari. Se justificamu fara incetare actulu celu gloriosu alu unuia dintre premergatorii mei, care, plantandu standartulu Franciei si crucea pe pamentulu africanu, a inaltiatu totudeodata si semnalulu civilizatiuneii si simbolulu pacii si alu iubirei crestinesci.“ — Or unde escurge imperatulu afla primire entusiastica si intre arabi.

In Parisu corpulu legislativu a votatu contingentulu de recruti pe anulu 1866 in numeru de 100 mii fetiori. Cu acést'a ocaziune dep. Glais-Bizoin pledá intr'o cuventare plena de spiritu pentru introducere a sistemii militare prusiane (adeca armarea intregii tieri cu o capitulatiune séu tempu de servitiu numai de doi séu trei ani). Propunerea acést'a si-o sprigini cu citate din ideele lui Napoleon, alu caroru auctoru a fostu odinióra admiratoriulu inarmarii nationali generali, care o voiea si marele seu unchiu si admirá si sistemulu prusianescu; elu isi arata sperarea, ca votulu univversalu va aduce inca in Franci'a si realisarea armarii generale. Pentru acum inse se mai amaná primirea acéstei sisteme. Dauna mare, ca Romani'a pecatui, candu si organizése militi'a, in contra sistemii dieului Marte, de inarmare generala, ce costa pucinu. —

— „Monitoriulu“ in bugetulu Franciei pe 1866 arata urmatórele cifre:

Veniturile ordinari sunt preliminate cu	1,700,755.015
Spesele ordinari cu	1,702,366.837
Prin urmare ese unu prisosu activu	1,611.822 fr.
Spesele speciale ale departementelor si comunelor estra.	236,235.318
Spesele extraordinari	144.500,000
Tóte spesele la unu locu facu o suma de	2,081,490.333 fr.
Ministeriile Franciei la olalta au preliminata o suma de	811,414.119
Veniturele constau din contributiune derépta cu suma de	317,180.000
Venitulu din dominiuri	11,258.616
Venitulu din paduri	42,021.500
Contributiuni si venitite indirepte	1,206,476.000

Venitulu universitatii	2,960.000
Venitulu din Algeri'a	19,451.300
Alte venituri din fonduri de pensuni civ.	4,717.400
Alte venitite ale bugetului	50,290.456
Venitulu din dotatiunea amortisatiunii	38,011.565

Sum'a: 1,702,366,837 fr.

— In loculu imperatului remase cá regenta in Franci'a imperatés'a Eugenia, subtu a carei presidiu se tienu si consularile ministeriali.

ITALIA. In caus'a misiunii lui Vegezzi pentru impacarea Italiei cu pap'a diurnalele cele competente italiene si franceze nu mergu atatu de departe, oatu se anunoia in „Gaz. Crucii“: cumca invoirea intre Itali'a si Pap'a ar' fi in faptu compliuita, totusi se vedu si ele a fi convinse acum, oa SS. Pap'a nu e asia de periculosu pentru regatulu Italiei, cum ar' fi credintu cineva mai insainte. „Memorial Diplom.“ reportéssa resultatulu misiunii dlui Vegezzi in Rom'a, care ar' fi 1. reintórcerea tuturor episcopiloru prinsi si esilati, 2. recunósceerea tuturor denumiriloru eppesci din partea regimului italianu, pe cari le-a facutu Pap'a in Itali'a in decursulu estoru 4 ani. 3. Intrevenirea eppiloru de aici incolo pentru ocuparea scaunelor eppesci dupa determinatiunile, ce se voru defige.

Din partea S. scaunu se pretinde inse denumirea eppiloru peste totu dupa stipularile concordatului piemontesu, ér' in provincieele foste ale statului besericescu pretinde Rom'a cá se remana si iniciativ'a rezervata Papei. Piu IX. se invoiesce a recunósce faptul complinitu alu modificariloru politice din ducatele italiene si ale Neapolei si dreptulu capitulului metropolitanu de a presentá candidati pentru scaunele vacante eppesci, (dintre cari numai in sudulu Italiei se afla vro 50). Pana acum numai atat'a potemu reportá despre tóta apropiarea. — Faima face in Spani'a revolutiune. —

Protocolu, ce s'a luat in siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane romane tienuta in 2 Maiu c. n. a. o. sub presidiulu ordinariu fiindu de facia dintre membrii comitetului III. Sale DD. consiliari Petru Manu, Dr. Pavelu Vasiciu; DD. Sav'a Barcianu Popoviciu, Dr. Ioane Nemesiu, ér' dintre membrii suplenti; II. S'a D. consiliariu Pavelu Dunc'a, DD. prof. Zachar. Boiu, Ioane Popescu si Nicol. Cristea, apoi seor. II. I. V. Rusu, D. casieru Const. Stezaru si archivarulu Vis. Romanu.

§ 28. Esc. S'a D. presiedinte presentéssa conspectulu despre starea cassei Asoc. pe tempulu acéstei siedintie, din carea se vede, ca cass'a Asoc. — dupa subtragerea erogatorulu de pan'acum — are in proprietatea s'a sum'a de 21.190 fl. 26 $\frac{1}{2}$ cr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§ 29. Se impartasiesce charti'a inaltulu Guberniu regiu de dto. 6 Aprile Nr. 9869/1865, prin care se aduce la cunoscenti'a Esc. Sale Dlui presiedinte alu Asoc., cumca Mai. S'a c. r. apostolica cu prea inalta decisiune din 21 Martiu a. c., S'a induratu prégratiosu a aprobá modificatiunile resp. adausurile facute de adunarea gen. tienuta la Hatiegu in 1—2 Augustu a. tr. la §§ 30, 23 din statutele Asoc. in privinti'a portarei presidiului la siedintieele lunarie ale comitetului Asoc. in casulu absentarei presiedintelui si vicepresiedintelui ord. alu comitetului, cum si in privinti'a alegerei de 6 membrii suplenti ai comitetului.

Decisiune. Acestu actu se ia spre placuta scientia, cu aceea decisiune din partea comitetului Asociatiunei, cá, tiparindu-se statutele Asociatiunei, modificatiunile, respective adausele facute la §§ 30 si 23 din statute, se se intretiéssa la loculu cuvenitu, si anume la 30 se se adauga: „ér' lipsindu atatu presiedintele catu si v. presiedintele, duce presidiu celu mai betranu dupa etate din membrii presenti ai comitetului;“ ér' la § 23 lit. b se se adauga: „si din 6 membrii suplenti.“

§ 30. Se comunica mai incolo charti'a inaltulu Guberniu regiu de dto. 22 Martiu Nr. 8271/1865 prin carea se aduce la cunoscenti'a Esc. S'ale Domn. presiedinte, cumca Mai. S'a c. r. apostolica cu prea inalt'a decisiune din 3 Martiu a. c. S'a induratu prea gratiosu a aprobá re alegerea presiedintelui si vice-presiedintelui Asoc. pe alti 3 ani, amesuratu §§-loru 10 si 11 din statutele Asoc.

Se ia spre placuta sciintia

§ 31. Se cetesce charti'a de dto. 24 Apr. Nr. 474 a. c. a secretariatulu generalu alu academieii imperatesei de sciintie din Vien'a, prin carea, dupace incunoscentiéssa pre Asoc. transilvana romana, cumca academi'a imperatés'ca de sciintie a decisu, a impartasi Asociatiunei din actele, reporturile si publicatiunile sele, din cate adeca sunt inca disponibile: totu deo-

data poftesce pre Asociatiunea, cá se-i arate séu pre vre-unu Librarian, séu pre vre-unu altu individu in locu, séu vre-o alta cale, pe carea numitele acte, reporturi si publicatiuni se se póta tramite fara spese insemnate in priimirea Asociatiunii.

Conclusu. Se se poftésca Domnulu negociatoru si aginte comercialu in Vien'a, Georgiu Barbu Popoviciu (locuitoriu am alten Fleischmarkte), cá se binevoiésca a luá asupra-si sarcin'a espeduirei mai susu amintiteloru acte, reporturi si publicatiuni in priimirea Asoc. pelunga rebonificarea speselor de tramitere.

§ 32. Secr. aduce la cunoscinti'a comitetului, cumea la stipendiulu de 50 fl. preliminaru din partea adunarei gen. dela Hatiegu tienuta in an. tr. pentru ajutorirea unui tineru, carele voiesce a se perfectiuna in art'a stenografica, in urm'a concursului publicatu in 6 Septembrie an. trecut cu terminulu pana in 1 Maiu a. c., au concursu numai doi tineri, anume: Georgiu Andr. Muresianu studinte in VIII cl. gimn. in Blasiu si d. Ioane Prodanu clericu in seminariulu archidieoesanu in Sabiiu.

Decisiune. Respectivéle concurse se dau spre esaminare si darea opiniunei, unei comisiuni statatórie din DD. membri ai comitetului, P. Manu si Dr. P. Vasiciu, cu insarcinarea de a reportá in siedinti'a viitória a comitetului, avendu inse in vedere conditiunile defpte in resp. concursu.

§ 33. Cass'a Asoc. reportésca, cumea dupa oupónele obligatiuniloru realisande cu 1-a Maiu a. c. a intratu cá interese la fondulu Asoc. 9 fl. 53 cr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§ 34. Se citeşte proiectulu de programu pentru adunarea gen. viitória, ce se va tiené in 15/27 Augustu a. c. la Abrudu, preluoratu de d. consiliaru si membru alu comitetului Dr. P. Vasiciu.

Conclusu. Acestu programu, cu nescari modificatiuni resp. adause se priimesce de alu seu din partea comitetului si totdeodata se decide a se publicá prin diuarele romane.

§ 35. Cu aste ocasiuni D. Dr. Vasiciu, din motivulu, ca Abrudu, unde se va tiené ad. gen. viitória, e unu locu clasicu si de insemnate pentru romani, si descopere opiniunea sea, ca aru fi de doritu, déca cu asta ocaziune membrii Asoc. si-aru luá ostenéla si tempu a face excursiuni pe la locurile cele mai demne de atentiunea gen. din acelu tienutu,

si pentru inlesnirea acestoru excursiuni totu deodata propune a se recuirá atatu Ilustr. S'a D. comite supremu resp. catu si magistratul Abrudului, cá se binevoiésca a face dispositiunile necesarie pentru inlesnirea intreprinderi acestoru excursiuni interesante. Pre lunga aceea se se invite si Il. S'a comite supremu resp., cum si sedri'a comitatensa a luá parte la siedintiele adunarei gen.

Conclusu. Propunerea acést'a se priimesce si se redica la valórea de conclusu alu comitetului.

§ 36. Apropiandu-se tempulu tinerei adunarei gen. a Asociatiunei comitetului, avendu in vedere conclusul adunarei gen. tienute la Hatiegu in 1—2 Augustu a. tr. p. 20 cum si in necsu cu decisiunea s'a din 6 Sept. a. tr. § 44 adusu in privinti'a constituirei sectiuniloru scientifiche proiectate in adunarea gen. dela Brasiovu din 1862, — afla de bine a decide, ca respectivii p. t. DD. presiedinti ai sectiuniloru scientifiche alesi in adunarea gen. dela Hatiegu din an. tr. si incunoscintiati despre acést'a prin charti'a comitetului din 6 Sept. Nr. 131 an. tr. se fia poftiti a reportá adunarei gen. viitórie despre activitatea resp. sectiuni desvoltate pe restempulu dela constituirea lor, pana la aceea si adunare.

§ 37. Se reportésca in urma despre sumele intrate la fondulu Asoc. dela siedinti'a trecuta a comitetului pana la siedinti'a presenta si anume:

a) prin D. vicecapitanu in Fagarasiu si col. alu Asoc. Ioane Codru Dragusianulu, s'au tramisu la fondulu Asoc. 25 fl. v. a. dintre care 15 fl. tacse de m. ord. rest. ér' 10 fl. pretiulu aloru 10 esempl. din actele ad. gen. I. II. si III.

b) prin D. canonicu, secretariu metrop. si colect. alu Asoc. Ioane Fekete Negrntiu s'au tramisu 81 fl., dintre cari 70 fl. tacse de m. ord. pe an. 1864/5 ér' 11 fl. pretiulu aloru 11 esempl. vendute din actele ad. gen. I. II. si III.

c) prin D. advocatu in Oradea mare Ioane Gozmanu s'au tramisu 29 fl. pretiulu aloru 20 esempl. din actele ad. gen. I. II. III si IV.

d) prin D. vicariu in Hatiegu si col. alu Asoc. Petru Popu 10 fl. pretiulu aloru 10 esempl. din actele ad. gen. I. II. si III.

e) prin D. protop. in Dev'a si col. alu Asoc. Ioane Papiu s'au tramisu 33 fl. 30 cr. v. a., parte tacse de m. ord., parte pretiulu aloru 11 esempl. din actele a. gen. IV.

Se ia spre sciintia.

Cu acestea siedinti'a comit. se incheia pre la 12¹/₄ óra.

PROVOCARÉ.

de a luá parte la Asociatiunea transilvana imprumutatu asecuratoria de ghiatia si focu.

Privindu onest'a si binelui publicu atatu de salutarea nisuintia a Asociatiunei transilvane imprumutatu asecuratorie de ghiatia si focu, — care numera acum peste 25 mii de membri, toti pe basea egalei indreptatiri spre acestu scopu de buna vóia intruniti, si alu carei fondu asecuratu trece peste 15 milióne, subscrisulu invocandu pretios'a atentiune a onoratului publicu la acestu institutu, 'si iea indresnéla a provoacá cu profunda reverentia pe singurateci la asecurare in contra daunelor priu focu ori ghiatia ce s'ar poté intemplá.

Membrii acestei Asociatiuni — carii in un'a si aceea si persóna-su si asecuranti si asecurati, si asia insii in virtutea sa se si sustienu si-ei apara imprumutatu si interesele sale — au de scopu, cá pagubirile neprevédute si pe neasteptatu intemplatória intre singuratecii sei, impartindule intre o multime catu se póte mai mare a membriloru Asociatiunei, se le faca nestricatióse particulariloru Asociatiunei, — de unde urmésca, ca, cu catu mai multi concurgu de asi asecurá la acést'a Asociatiune averea, cu atatu mai vertosu se consolidésca puterea ce tientésca la inaintarea si prosperanti'a comuna. —

Dara si imprumutat'a indatorire reinpartinduse mai intre multi, va efeptui, cá se se soadia catu la mai puoinu pretiulu asecurarei, pentruca asecuratii la acést'a Asociatiune numai intr'aceea mesura-su datori a contribui la cas'a comuna, in carea se reese pentru acoperirea pagubelor Asociatiunei si sustienerea ei. —

Restulu abonamentelor ce voru se tréca peste acestea, intocma si totu folosulu ori castigulu ce se va enasce din cursulu comerciului, fiendu proprietatea membriloru impreuna asecurati — rezervanduse ouantulu celu pretinsu pentru dispositiune in bani gata — potrivit rezultatului de peste anu-se va plati indereptu membriloru, sub nume de „particulariu.“

Prin inmultirea membriloru se renoiésce si necurmatu cresce garanti'a (chisesia) imprumutata a membriloru Asociatiunei, care e basata pe statute, si incatu la fiacare suma asecurata de 13—14 milióne a membriloru Asociatiunei, mai sta bunu inca unu milionu, pentru casuri estraordinarie, pe lunga atare proportiune si gradu alu garantiei de o parte, de alt'a érási cá se se póta statornici modulu de a se scuti catu mai pe lesne, fiane ertatu a sperá, si in interesulu propriu cu atatu mai vertosu a cere protectiunea onoratului publicu, cu catu acést'a Asociatiune nu pentru dobanda, ci singuru pentru inaintarea intereselor comune infientiata, in tierile corónei unguresci se afla singura in faculu seu.

Tóte pretensiunile de pagube drepte si legali — eruite pe basea statuteloru — s'au aplanatu si se aplanésca chiaru asia de curundu si fara neci o intardiare cá si ori la carea alta Asociatiune de actu, acaroru capitalu adese numai pe chartia exista, si totusi din dobanda numai actionarii se-impartasiescu. —

Clusiu 1865.

Directiunea

Asociatiunei transilvane imprumutatu-asecuratoria de ghiatia si focu.

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.